

บทที่ ๑๑

การวิเคราะห์เหตุผลในภาษา

ชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้น ผู้พันธ์อยู่กับภาษาที่ใช้อยู่เสมอ ทั้งภาษาพูดและเขียน การพูดและเขียนที่แสดงความคิดออกมานั้นมีเหตุผลประกอบอยู่เสมอ แต่เหตุผลที่ออกมาทั้งภาษาพูดและเขียนนั้นมีความสมบูรณ์ ถูกต้องหรือไม่ ยังเป็นเรื่องที่ควรค้นหา ตามความจริงแล้วมนุษย์ย่อมมีเหตุผล แต่การแสดงออกของเหตุผลนั้น มักไม่สมเหตุสมผลอยู่เสมอและมีการผสมผสานด้วยความรู้สึก การใช้ศิลปะแสดงศิลปะสละสลวยของภาษา ใช้วาทศิลป์ปรุงใจ ให้ผู้ฟังคล้อยตาม

ในฐานะที่ผู้ฟังหรือผู้อ่านที่รู้จักใช้เหตุผล จึงควรรู้จักการวิเคราะห์เนื้อหาหรือบทความที่ได้รับรู้นั้นว่ามีความถูกต้องหรือมีเหตุผลสมบูรณ์เพียงใด โดยอาศัยหลักพื้นฐานคือ

๑. การแยกข้อความให้เป็นประโยคตรรกวิทยา

การแยกข้อความให้เป็นประโยคตรรกวิทยานั้นมีข้อกำหนดคือ ข้อความที่ตัดสิน ได้ความหมายอะไรอย่างหนึ่ง ก็คือ เป็นประโยคหนึ่ง ส่วนการเสริมบทซึ่งไม่มีส่วนในการตัดสินนั้น ไม่จัดเข้าเป็นประโยคตรรกวิทยา

ตัวอย่าง บทความจาก "เดลินิวส์" คอรัมน์ "เหนือใต้ออกตก" มีข้อความดังต่อไปนี้ (กิริติ บุญเจือ ๒๕๓๗) : ๖๔-๖๕)

มีผู้กล่าวกันเป็นอันมากว่า กฎหมายมีผลบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองแล้ว กฎหมายนั้นจะขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะไปจำกัดสิทธิ บุคคลไม่ให้มีเสรีภาพทางการเมือง กฎหมายพรรคการเมืองอาจจะต้องกลายเป็นโมฆะไป เรื่องนี้ก็น่าพิจารณาให้รอบคอบ เพราะการบังคับให้ผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองนั้น ไม่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้นั้น ว่าจะต้องสังกัดอยู่ในพรรคใด

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองและทุก ๆ คน ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะสมัครอยู่ในพรรคหนึ่งพรรคใดได้ไม่จำกัด เพียงแต่ว่านักการเมืองจะต้องมีที่มั่งคั่ง ไม่ใช่เป็นนักการเมืองประเภท "เจ้าไม่มีศาล" เท่านั้น นอกจากนั้นก็ยังมีผู้เกรงกันต่อไปว่า หากมีกฎหมายบังคับให้นักการเมืองต้องสังกัดพรรคแล้ว จะเกิดปัญหาเรื่อง "พรรคผี" ขึ้นมาในภายหลัง คือพรรคที่เหยียบเรือสองแคม...

ในบทความนี้ สามารถแยกเป็นประโยคตรรกวิทยาได้ ๘ ประโยค ดังนี้

มีผู้กล่าวกันเป็นอันมากว่า กฎหมายมีผลบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้อง เป็นสมาชิกในพรรคการเมืองแล้ว [๑.กฎหมายนั้นก็จะขัดกับรัฐธรรมนูญ] เพราะไป [๒.จำกัดสิทธิบุคคลไม่ให้มีเสรีภาพทางการเมือง] [๓.กฎหมายพรรคการเมืองอาจจะ ต้องกลายเป็นโมฆะไป] [๔.เรื่องนี้ก็จะพิจารณาให้รอบคอบ] เพราะ [๕.การบังคับให้ผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองนั้น ไม่ได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของ ผู้นั้นที่จะต้องสังกัดอยู่ในพรรคใด]

[๖.บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง และทุก ๆ คนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะสมัครอยู่ในพรรคหนึ่งพรรคใดได้ไม่จำกัด] เพียงแต่ว่า [๗.นักการเมืองจะต้องมีที่มทางไม่ใช่เป็นนักการเมืองประเภท "เจ้าไม่มีศาล"] เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีผู้เกรงกันต่อไปว่า [๘.หากมีกฎหมายบังคับให้ นักการเมืองต้องสังกัดพรรคแล้ว จะเกิดปัญหาเรื่อง "พรรคผี" ขึ้นมาภายหลัง คือ พรรคที่เหยียบเรือสองแคม]

๒. การพิจารณาหาประโยคสรุป

ประโยคสรุปนั้นเป็นประเด็นหลักของบทความหรือเป็นเป้าหมายของบทความ ดังนั้นจึงต้องค้นหาว่ามีประโยคใดบ้างที่ประโยคอื่น ๆ สามารถเชื่อมโยงเข้าหาได้ หรือประโยคอื่นเป็นเหตุผลสนับสนุนประโยคนั้น

จากบทความนี้จะเห็นได้ว่าการยกข้อมูลหลายอย่างด้วยกันเกี่ยวกับกฎหมายการเลือกตั้ง ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย ทำให้ผู้เขียนไม่สามารถที่จะระบุได้ว่า ต้องออกกฎหมายในรูปแบบใด ผลสรุปก็คือ ก่อนออกกฎหมายนั้น ควรให้ทุกฝ่ายพิจารณาด้วยความรอบคอบ ซึ่งตรงกับประโยค ๔ ดังนั้นประโยค ๔ จึงเป็นประเด็นหลักหรือประโยคสรุป

๓. การพิจารณาหาประโยคอ้างหรือประโยคสนับสนุน

ประโยคอ้างหรือประโยคสนับสนุนนี้ เป็นการเสนอแนวคิดเหตุผลเพื่อ สนับสนุนข้อสรุป ซึ่งในบทความนี้ก็คือ

ก. เหตุผลที่ ๑

จากข้อสรุปที่ว่า "น่าจะพิจารณาให้รอบคอบ" ประโยคอ้างก็คือ

[๓. ถ้าบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้อง เป็นสมาชิกในพรรคการเมืองแล้ว

กฎหมายนั้นก็จะไม่หะ] ประโยคอ้างว่าทำไมจึงไม่หะ เพราะ

[๑. กฎหมายนั้นขัดกับรัฐธรรมนูญ] ประโยคอ้างต่อไปว่าทำไมขัด เพราะ

[๒. จำกัดบุคคลไม่ให้มีเสรีภาพทางการเมือง]

ข. เหตุผลที่ ๒

จากข้อสรุปที่ว่า "น่าจะพิจารณาให้รอบคอบ" ประโยคอ้างคือ

[๗. นักการเมืองไม่ควรหลีกลอย] ประโยคอ้างต่อมาว่าทำไมควรสังกัด

พรรค ก็เพราะ

[๕. การสังกัดพรรคการเมืองนั้นไม่ได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพว่าจะต้องสังกัด

พรรคการเมืองใด] ประโยคอ้างต่อมา คือ นอกจากนั้น

[๖. บุคคลย่อมมีเสรีในการตั้งพรรคการเมืองขึ้น]

ค. เหตุผลที่ ๓

จากข้อสรุปที่ว่า "น่าจะพิจารณาให้รอบคอบ" ประโยคอ้างก็คือ

[๘. ถ้าบังคับให้ตั้งสังกัดพรรคแล้วจะเกิดปัญหาขึ้นมาในภายหลังได้

เพราะผู้สมัครตั้งหรือสังกัดพรรคเพียงในนามเท่านั้น]

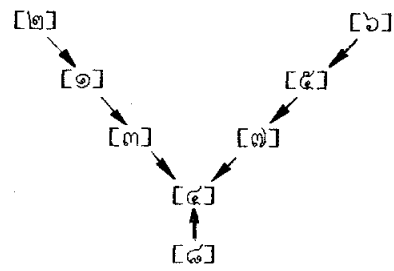
จากการพิจารณาบทความนี้จะเห็นได้ว่า การที่ต้องพิจารณากฎหมาย พรรคการเมืองให้รอบคอบนั้นก็เพราะ

(๑) การบังคับให้สังกัดพรรคการเมืองนั้น ก็เหมือนกับหมดเสรีภาพทางการเมืองและขัดกับกฎรัฐธรรมนูญ

(๒) การไม่มีสังกัดพรรคทำให้การเมืองหลีกลอย

(๓) การบังคับให้สังกัดพรรคนั้น อาจเกิดพรรคผีขึ้น

เขียนเป็นแผนผังได้ว่า

ในการวิเคราะห์การใช้เหตุผลนี้ มิได้มีขีดจำกัดตายตัวว่าจะต้องมีแบบแผนอย่างไร
ดังนั้นแบบแผนของแต่ละคน อาจจะมีผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน แต่สิ่งสำคัญคือ มีเหตุผลอ้างอิงที่ดีซึ่ง
แสดงถึงความเข้าใจในเนื้อเรื่อง และการให้ข้อคิดถึงข้อดีข้อเสียของเรื่องนั้น ๆ ซึ่งแสดงถึง
คุณค่าของการศึกษา คือ การใช้ปัญญา